

D. IZDAVAČKA DJELATNOST U SOCIOLOGIJI*

Razvoj sociologije u jednoj kulturnoj sredini nezamisliv je bez stalnog i raznovrsnog publicističko-izdavačkog rada. S tim u vezi postavlja se pitanje kakav je status i opseg sociološkog izdavaštva u nas. To se pitanje postavlja kako s obzirom na izdavanje autorskih knjiga tako i s obzirom na raznovrsne publikacije periodičkog, zborničkog ili nekog sličnog tipa. Treba reći da ni u jednom ni u drugom pogledu ne možemo biti zadovoljni.

Doduše, posljednjih godina znatno je obogaćen fond klasične i suvremene sociološke literature. Prevedena su brojna nezaobilazna djela velikana sociološke misli, a objavljen je i cijeli niz zapaženih knjiga naših renomiranih sociologa. Pa ipak, sve je to daleko ispod razine znanstveno-socioloških potreba, ispod razine stvarnih tokova u suvremenoj sociologiji. Po jednom rigoroznijem disciplinarnom kriteriju moglo bi se reći da u nas zapravo i nema prave sociološke edicije koja bi sistematski prezentirala najbolje rezultate sociološke misli i socioloških traganja u nas i u svijetu. Tako se sociološka literatura objavljuje unutar šire koncipiranih edicija, kao što su »Suvremena misao«, »Svijet suvremene stvarnosti«, biblioteka »Naprijed«, »Karijatide«, »XX vek« (BIGZ), »Sazvežđa«, »Novi svijet«, »Prometej« — da spomenemo samo neke od najmarkantnijih. Čini se da sociologija još nije ostvarila ono što su postigle neke druge znanstvene discipline koje već dugo imaju vlastite specijalizirane edicije, na primjer: filozofija, politička ekonomija, pravo, lingvistika, čak i politologija, koja kod nas ima znatno kraću sveučilišnu tradiciju od sociologije. Po svemu sudeći, sociologija, u izdavačkom pogledu, ima donekle marginalan status. To krnji njezin društveni ugled, a loše se odražava i u edukativnom procesu i u cjelini kulturno-duhovnih gibanja.

Nedostatak sustavnijeg sociološkog izdavaštva naročito je nepovoljan i destimulativan za mlađe sociološke kadrove, koji nemaju baš velike realne šanse za promptno objavljivanje svojih već završenih radova i studija. Stoga se stječe dojam o diskontinuitetu razvoja naše sociologije, o njezinoj slaboj kadrovskoj reprodukciji.

S druge strane, rezultati brojnih socioloških diskusija, istraživanja i sličnih inicijativa (kao što su »Čovjek i sistem«, istraživanja i studije IDIS-a, radovi na projektu »Socijalna struktura jugoslavenskog društva«, tematske diskusije na skupštinama sociološkog društva i slično) teško, ili samo parcijalno, nalaze put do javnosti, ili pak ostaju u internim, često šapirografiranim publikacijama, s malim tiražima, jedva dostupnim studentskoj populaciji i široj javnosti. A svi ti rezultati, u stvari, zaslužuju meritorniji i seriozniji publicistički tretman. Jer bez toga se inače dobiva kriva slika, kao da u nas i nema sociološkog života. Prema tome, objavljivanje rezultata istraživanja predstavlja poseban problem. U istraživačkoj oblasti inače postoje brojni problemi (od materijalnih sredstava do vrlo širokog kruga institucija i pojedina-

* Tekst napisali Ivan Cifrić i Rade Kalanj

ca koji se bave istraživanjima, često sumnjivog kvaliteta). Privatizacija projekta i posebni uzusi i običaji dobivanja sredstva za projekte stimuliraju često kvazi istraživanja koje vode obrazovni službenici pojedinih ustanova DPO ili DPZ. Kao u istraživanjima slično je stanje i u objavljivanju njihovih rezultata.

Pored sociologijskih edicija pojedinih izdavačkih kuća, sociologijske spoznaje — teorijska misao i rezultati empirijskih istraživanja — saopćavaju se javnosti i preko socioloških časopisa i časopisa koji se bave širom društvenom problematikom te posebnih edicija IDIS-a. Primjera radi, spomenut ćemo neke časopise i edicije. Dva su relevantna sociološka časopisa u Hrvatskoj. To je **Revija za sociologiju** i specijalizirani časopis **Sociologija sela**. U brojnim drugim časopisima za društvena i kulturna pitanja objavljuju se također relevantni sociologijski tekstovi. (Na primjer, u **Kulturnom radniku**, **Našim temama**, **Argumentima**, **Pogledima** i sl.). IDIS izdaje šapirografirano (ofset) izdanja vlastitih istraživanja kao i edicije »**Čovjek i sistem**«.

Bilo bi za očekivanje da objavljivanje tekstova, kako teorijskih tako i empirijskih rezultata istraživanja, korespondira sa samim rezultatima sociologijske misli i istraživačke prakse. No, nažalost, nije tako. Čini se da čitav korpus sociologije nije dovoljno prezentan. Tome ima više razloga, a spomenuti ćemo samo ove. Materijalni položaj časopisa bitno utječe na njegovu mogućnost prezentiranja određenog opsega. Slično je i sa edicijama. Međutim značajno je i samokritički istaći da su sociologijski časopisi uglavnom neažurni i to kako u vremenskom izlaženju tako i u praćenju same sociologijske problematike uključujući i prikaze i recenzije te bibliografiju.

Očito je, dakle, da disciplinarnog razvoja sociologije i njenog utjecaja na realni društveni kontekst ne može biti bez koherentnog i trajnog izdavačko-publicističkog nastojanja koje prezentira tekući sociološki život i stavlja ga pod lupu javnog znanstvenog i kulturnog vrednovanja. Ta spoznaja koja je dugo bila prisutna u redovima sociologa i njihovih stručnih organizacija i udruženja (posebno Sociološkog društva Hrvatske) konačno je 1986. godine dobila svoj konkretni izdavačko-publicistički oblik. Sociološko društvo Hrvatske, kao izdavač, osniva **Biblioteku Revije za sociologiju**, s namjerom da kroz nju objelodanjuje sve značajnije znanstveno-istraživačke rezultate sociološke struke, da uz nju veže rezultate brojnih istraživačkih projekata (ponajprije Zavoda za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Instituta za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu), zatim rezultate raznih tematskih skupova, savjetovanja, simpozija i stručnih razgovora te, napokon, rezultate pojedinih sociologa koji su tematski i znanstveno značajni za razvoj sociološke struke i teorijsko razumijevanje suvremenih društvenih procesa u nas i u svijetu. Taj potez Sociološkog društva ubrzo je pokazao svu svoju opravdanost. Štoviše, pokazalo se da je produktivnost naše sociološke znanosti znatno veća nego što su mogućnosti ove Biblioteke da objavi sve ponuđene rukopise i radove. U razdoblju od 1986—1988. u **Biblioteci Revije za sociologiju** objavljen je već zavidan broj naslova, od kojih ovdje navodimo samo neke: zbornik **Inteligencija i moderna društvo**, zbornik **Socijalna struktura**, zbornik **Émile Durkheim i suvremena sociologija**, zbornik **Žena i društvo — kultiviranje dijaloga**, zbornik **Društvo i ekološka kriza**, Vesna Pusić: **Industrijska demokracija i civilno društvo**, Dušica Seferagić: **Kvaliteta života i nova stambena naselja**, Vjeran Katunarić: **Dioba društva**. Biblioteka će i dalje djelovati u okviru istih kriterija i objavljivati sve one radove koji istraživački i znanstveno tematiziraju goruća pitanja suvremenog društva, od klasne strukture društva i eko-

logije, do uloge profesija u društvu te raznih problema suvremene sociološke teorije. Valja napomenuti još jedan važan aspekt **Biblioteke Revije za sociologiju**. Ona ima i značajan edukativni utjecaj, prije svega na studente sociologije i srodnih društvenih znanosti jer im na primjeren način pruža mogućnost dubljeg uvida u specifične zahtjeve, razvojne procese i rezultate sociološke znanosti. S **Bibliotekom Revije za sociologiju** tekući sociološki život zasigurno je obogaćen jednom od nezaobilaznih komponenti, a to je sociološko izdavaštvo.

Ovaj tekst je redigirao Rudi Supek, a priloge su za njega dali: Veljko Cvjetičanin, Ivan Cifrić, Rade Kalanj, Ivan Kuvačić, Eugen Pusić, Vesna Pusić i Vjeran Katunarić.